

1 ЮНИ - ДЕН НА ДЕТЕТО

МОЯ РОДНА ЗЕМЯ

Защо обичам моята земя?
Тук пие слънце родната ми къща –
едничкото ми свидно У ДОМА,
където винаги с любов се връщам.
Тук мама, татко – мили и добри –
отгледаха ме с радост и тревога,
училището пък ми подари
богатството да зная и да мога.
И няма, няма други на света
по-чудни планини, реки-легенди,
по-смел народ, по-дъхави цветя,
гори сред рай, простори ненагледни.
Защо обичам те, моя земя?
Та в теб са корените ми и просто
не мога с нищо да те заменя
и никога – дори да съм магьосник!

Стефан Митев

ДЕТСТВО

Пет стотинки в джоба, лимонада
и легенче с малка книжна лодка,
скъсани сандали, лятна радост,
динено фенерче, ластик, топка.
Снимка черно-бяла, синьо цвете,
марки и колекция от миди,
панаири, захарни петлета,
лексикон и шапка-невидимка.
Сок от бъз, филии с лютиеница,
хвърчила, ваканции, вълшебства,
лястовици на ята по жиците...
Детство мое, мое свидно детство...

Ивелина Радионова

МИСТЪР,
КАК ДА ВИ ПРЕВЕДА БОТЕВ?!

Мистър, много ви е бедна речта
да ви превода българската мечта
и да разбере вашата публика
„Чистата и свята република“!...

Много са ви плитки думите
за дълбочината на кушумите,
от които Хаджи Димитър умира
и само Ботев силни слова намира.

Много ви е щастлив стихоплета
за скръбта на „птицата проклета“,
езикът ви звучи много мило
за онова грубо „черно бесило“...

А за завръщането в бащината къща
имате ли в речника ви дума съща?!
За Вапцаровата силна Вяра
има ли думи със същата мяра?!

Звучи ли езикът ви така жално,
за да е достоен за „Прощално“?!...
Е, как да доведе до вашия слух
пулса на българския дух?

Уви, това е националната ни беда,
болката не мога да ви я превода!

Петър Донкин

2 ЮНИ - ДЕН НА БОТЕВ
И ПАДНАЛИТЕ ЗА СВОБОДА

Христо Ботев

ДЕЛБА

По чувства сме братя ний с тебе
и мисли еднакви ний таим,
и вярвам, че в светът за нищо
ний няма с теб да се разкаем.

Добро ли сме, зло ли
правили,
потомството наже ще съди;
а сега - дай ръка за ръка
и напред със стъпки по-
твърди!

Спътник ни са били в
животът
страдания, бедност в
чужбина,
но тях сме ний братски
делили
и пак ще ги делим двамина...

Ще делим ний хорски укори,
ще търпим и присмех
глупешки,
ще търпим, но няма да
охнем
под никакви мъки човешки.

И глава ний няма да сложим

КЪМ БРАТА СИ

Тежко, брате, се живее
между глупци неразбрани;
душата ми в огън тлее,
сърцето ми в люти рани.

Отечество мило любя,
неговият завет пазя;
но себе си, брате, губя,
тия глупци като мразя.

Мечти мрачни, мисли бурни
са разпалили душа млада;
ах, ръка си кой ще турне
на туй сърце, дето страда?

Никой, никой! То не знае
нито радост, ни свобода;
а безумно как играе
в отзив на плач из народа!

Често, брате, скришом плача
над народен гроб печален;
но, кажи ми, що да тача
в тоя мъртъв свят коварен?

Нищо, нищо! Отзив няма
на глас искрен, благороден,
пък и твойта й душа няма

НОВИ КНИГИ

БЕЗБОЖНИК ЛИ Е БЪЛГАРИНЪТ?

Румен Стоянов

Тия въпросителни слова биват изричани, та нека поумишляваме за верността им каква е. Звукоучулени в такъв вид те обхващат злоухно и зловредно всите българи от как християнстваме, пък сме най-ранни следовници Господни. Мигар св.св. Кирил и Методий, равноапостолни, бидейки българи, са те безбожници? А необозримия низ и тези ратници, знайни и безименни? Климент Охридски? Патриарх Евтимий? Множеството наши светци, светици, мъченици, великомъченици? Хиляди са чърквите, прицърквията (практисите), манастирите, съграждани вече второ хилядолетие, няма биват деяния безбожни? До вземането на властта от другарята, в действителност предоставена им от Червената армия, в училищата ни се преподава Вероучение, което премахват болшевясали тукашнияци, та превръщат нашенеца в малобожник. Да, моя смиреност искам храмовете да са пълни с православни богомолци, ала нека продължим с умуването.

На почти всяка жалейка стои отпечатан кръст. Ако покойникът бил е безбожник, защо поръчителят е поискал тоя знак? И още: ако заръчителят е неверник, защо му е притрябвало знаменето? Отидете ли в гробище, поразходете се, поогледайте и ще видите, може би с изненада, че бошиниството надгробия са белязани кръстом. Пак случайности? Произволия? Недогледаници? Защо искат от каменодолец да извае или поне издълбае кръст, че и допълнително му се плаща? Желанието не сочи ли православно боговерие? Уви, успяният в черква не ходел, но пожелал на гроба

му да има кръст. Или наследникът му тъй решава. Пак и двамата, или поне единият, не попадат в раздел безбожници, уж всеобхватен.

В еди кой храм донасят за временно поклонение чудотворна икона. И пред нея в продължение на дни се вие дълга опашка от люде всевъзможни по възраст, занятие, обществено положение. Да беше това човешко множество безбожници, щяха ли те да висят прави с часове да измолят помощ свине? Глава свели, изричайки безгласно моление, тия нашенци го сторват без капка Православна Вярa ли? Те не се редовно черкуват, но пак в душат си таят упование в Царя Небесни. По Коледа, Великден черкви, манастири преливат с народ, всички те пак ли безбожничестват? Открива се ново предприятие, детска градина, учреждение, магазин, спортно съоръжение, родилен дом, защо, защо бива извършван водосвет? Безбожници викат свещеници? Мъж и жена сключили брак или съжителстват, от години рожба нямат, а нескат, защо дирекйи помощ лекарска, прибегват и до милостта Богородична? Тях също ги водим безбожници, а те вдигат обнадяжен взор към Нея, правят дарения, щом добият копняно чедо отиват да И благодарят, кръщават, причастяват го, що за безбожници са пък тия?

Еди кой не се черкува, но редовно и сериозно сазва „Дай, Боже“ и „Ако е рекъл Бог“, е и той ли неверник?

Нека извърнем поглед надире. Под турско/османско робство/владичество/присъствие/съжителство били сме едва полухилядолетие, в това преоскъдно време никой не знае колко черкви, манастири били са разрушени, запалени, някои повторно, потретно, а сетне възстановени. Кой е вършил тия блгодения, изисквания пари, труд? Пак ли българи безбожници?

С ръка на сърце: тая за безбожника българин е лъжа опашата. Ибо главно три обстоятелства опазили са ни от инородно претопяване: Православие, език, народотворчество, затова им дължим в тая степен вечна благодарност. Криво да седим, право ще говорим: не богомили, протестанти, будисти, кришнайти и тям сродни овардиха ни от чуждородно поглъщане, а именно триединството Православие, език, народотворчество. Това нека всички го знаем и вечно помним.

ОПЕРА И ТЕАТЪР

За първи път Държавна опера – Стара Загора участва в програмата на Националните Славейкови празници 13-16 юни 2024 г. в град Трявна. И тази година, най-значимото културно събитие в общината, провеждащо се под патронажа на президента на Република България Румен Радев и с финансовата подкрепа на Министерство на културата, ще предложи изключително богата културна и музикална програма. На 14 юни от 19:00 ч. жителите и гости на Трявна ще имат възможността да се насладят на балетен спектакъл „Гетто“ по музика Клемер и Горан Брегович, представен от Държавна опера – Стара Загора на сцената на Народно Читалище „Пенчо Славейков 1871“ – веднага след официалното откриване на празниците в 18:00 часа. На 15 юни от 10 часа в парк „Етнографски комплекс“ в града ще бъде

представен спектакълът за най-малките „ДО РЕ МИ в пелени“, а от 11:00 ч. „ФА СОЛ ЛА“ за по-големите малчугани. Отличаване на лауреатите в Националния конкурс за лично стихотворение на името на Пенчо и Пенчо Славейкови и официално връчване на Славейкова награда 2024 година ще се състои в 18:00 ч. в салона на НЧ „Пенчо Славейков 1871“ – гр. Трявна, където след това Държавна опера – Стара Загора ще представи концерта „STING THE OPERA“ с песните на британската легенда Стинг в изпълнение на дижамена Петър Силчев, диригент кап.Цветанмир Василев, оркестър на Държавна опера – Стара Загора и Биг-банд. По поканата на кмета на Община Трявна г-н Денчо Минев е и съставянето на Държавна опера – Стара Загора.

ДРАМАТИЧЕН ТЕАТЪР „ГЕО МИЛЕВ“
Стара Загора

„Любовта като стока“
от Берталт Брехт
сценарий и режисура Димитър Тонев
КУЛТУРЕН ЦЕНТЪР
6 юни 19.00 ЧАСА

„Суматоха“
от Алдон Радичев
режисура Димитър Тонев
КУЛТУРЕН ЦЕНТЪР
12 юни 19.00 ЧАСА

„Светици и перверзници“
от Ася Варава
постановка и сценарий режисура Николай Младенов
КУЛТУРЕН ЦЕНТЪР
13 юни 19.00 ЧАСА

„Лижам за шестима“
от Марк Конелети
режисура проф. Атанас Атанасов
КУЛТУРЕН ЦЕНТЪР
18 юни 19.00 ЧАСА

„Хиляда и вторият“
от Борис Априлов, постановка Петър Димчев
със специалното участие на Алдон Радичев
КУЛТУРЕН ЦЕНТЪР
24 юни 19.00 ЧАСА

„Българският модел“
на Стефан Стратиев
сценарий и режисура Елена Митова
ЛЕТЕН ТЕАТЪР
25 юни 21.00 ЧАСА

МИРЧО КАЧУЛЕВ И ЗАРАЖДАНЕТО НА ФУТУРИЗМА В БЪЛГАРИЯ

„Зенит“ потвърждава факта, че е отворена за различни тенденции, чиято съвкупност създава онзи все още предизвикателен и недостатъчно изследван конгломерат, онова духовно многогласие, заради което наричаме двадесетте години „луди“.”⁵

Годината е 1925. „Гибелта на Гео Милев променя живота и на приятеля му. Той затваря страницата на бохемските артистични младини. Звучи озадачаващо, но е факт, че дори пред най-близките си той не се връща към онези години – не разказва спомени, не пази творбите си. И никогa повече не се занимава с изкуство.”⁶

Сега искаме да обърнем внимание на една бележка – „Модерното изкуство в България. Модерни картини от предстоящата изложба на художника експресионист Мирчо Качулев” в „Софийски журнал”, която поражда някои въпроси. Към бележката има илюстрации на 4 творби на художника – „Бал господен”, „Хашинш”, „Целувка” и „Танцуващо момиче”. В цитирания по-горе откъс К.Кръстев твърди, че Ф. Т. Маринети „откупува двуветния оригинал „Бал господен”, като го излага и продава на прочутото Венецианско биенале”. Биеналето се провежда през 1922 г. Тогава какво е смятал да изложи М.Качулев в София? Коние, илюстрация? Защо няма сведения, че изложбата се е състояла, какво е попречило това да се случи?

Интересен е този „Софийски журнал”, от който излизат само пет броя. Никой не е забелязал, че в това издание М.Качулев прави своеобразен „завой” в своето творчество. Нито „Булеварна” (в бр. 1), нито „През сезона в „Паризарна” (в бр. 3 от 15.XII.1923 г.)

имат нещо общо – с органичността на неговите експресионистични реакции” (Ружа Маринска). И още един по-късен неочакван „завой” – художникът се захваща с... рекламни илюстрации. Такива илюстрации откриваме в бр.1 (3 екземпляра) и бр. 2 (2 екземпляра)

на „Софийски журнал”. Подобни илюстрации има в „Развигор” (бр.179 от 1925 г.), както и в „Нашето село” (бр. 36 от 1933 г.). Такива вероятно съществуват и в други издания. Изследователите на живота и творчеството на художника не са ги забелязали, защото той ги подписва само с М.К. – като псевдоним, въпреки неизяснения и неочакван „завой” надеждата за един бъдещ талант намира добра реализация.

Иван Деливанов

¹ Тундаса, IV/1921/2, бр.21–22, 4.VI.1922 г. Отбелязвам датата на публикацията. Но отзивът е написан още на 21 май – веднага след пристигането на Г.Милев в Ямбол. За заглавие на настоящия текст съм заимствал фразата от този отзив.

² Ружа Маринска//20-те години на българското изобразително изкуство. С., Отворено общество, 1996, с.41–42.

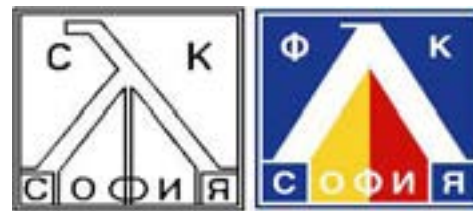
³ Кирил Кръстев//Мирчо Качулев 1901–1972–Отчеството, XIV, 1989, бр.331, 25.VII.1989, с. 24.

⁴ Гео Милев рисува. Произведения в 2 тома. С. Др.Ботев, 1995, Т. 2, с. 125.

⁵ Ирина Суботич//Сътрудничеството на списание „Зенит” с българските художници. – Изкуство, XXXVI, 1986, кн. 3, с. 13.

⁶ Ружа Маринска//Цит.соч., с.42–43.

⁷ Софийски журнал, 1, 1923/4, бр.1, 15.X.1923, с.13.

На 6 август 1901 г. в Ямбол е роден Мирчо Панайотов КАЧУЛЕВ. Неговият талант на художник е забелязан най-напред от преподавателите в Педагогическото училище в родния му град, където е ученик. През 1922 г. представя свои картини в Ямболския военен клуб. ГЕО МИЛЕВ случайно попада на изложбата и е изненадан от необичайните фантазии на младия художник, в които се забелязват първите елементи на авангардизъм. Само две

години по-късно името на Мирчо Качулев вече се свързва с раждането на футуризма в България. През 1923 г. се мести в София и започва работа като художник илюстратор в популярни за онова време списания. Тогава създава и проект за емблемата на спортен клуб „Левски”, която и до днес не е променена и радва сърцата на футболните фенове. Продължава приятелството му с Гео Милев, който открива забележителен сътрудник за своето издателство „Везни” и едноименни му албанах. Гео Милев е човекът, който през 1924 г. урежда на Мирчо Качулев участие в Първата зенитска изложба, организирана

нова разработка на комбинираната навигационна линияка КНЛ-1, която със заповед на Командира на ВВС ген. Захариев от 1949 г. е въведена като официално штурманско пособие във ВВС. След КНЛ-1 изобретява ветрочета „В-4”, а през 1954 г. курсомера „КМ-54”. Създаването на атомната бомба и започналото ядрено противопоставяне между великите сили налага спешно разработване на мерки за защита от поразяващите фактори на новото оръжие. Мирчо Качулев изобретява дозиметричен калкулатор за изчисляване размера на радиоактивното заразяване,

наричан дозиметричен кръг, който освен в армията се изучава и във висшете учебни заведения на дисциплината „Гражданска отбрана”. През 1951 г. започва превъоръжаване на българската изтребителна авиация с реактивни самолети. Линийката КНЛ-1 вече не може да отговори на завишените

аерофотограф и е приведен във Въздушни школи – летище Казанлък. От 1939 г. е преместен в Юнкерския орляк – София, а от 1941 г. е завеждащ фотографското отделение на орляка. През 1945 г. всички военно-технически началници от войската са приравнени към офицерски чинове и на Мирчо Качулев е присвоено звание капитан. На следващата година е изпратен в НВВУ – Долна Митрополия за преподавател по аерофотография. През 1949 г. е преместен във Военно въздушно свързочно училище – Божурище, след което изпълнява длъжността началник на аерофотографската служба в Шаба на ВВС. От 1950 г. е старши преподавател по въздушно разузнаване и аерофотография в НВВУ за штурмани и свързочници – Божурище. Повишен е в звание майор през 1951 г., а през 1954 г. в чин подполковник и е назначен за Началник на Експерименталната работилница за аеронавигационни измервателни уреди, той е главен конструктор-експериментатор при ВВС. Поради навършени години за пенсия, през 1955 г. преминава в запаса, но остава в авиацията като цивилен служител на длъжност началник на Експерименталната работилница на авиацията (ЕРА). През 1958 г. ЕРА е прехвърлена към 148-а

изисквания и Качулев разработва нов комбиниран навигационен прибор „КНП-57”. Приборът е въведен в експлоатация през 1957 г. и се оказва изключително функционален и удобен. Всички български пилоти и штурмани, обучавани в периода 1957 – 2000 г. много добре познават „Кен-петото” и без съмнение и сега няма да се затруднят при решаване на задачи с него. За своята изобретателска и рационализаторска дейност по време на 40 годишната си служба във военната авиация о.з. подп. Мирчо Качулев е награден с орден „Червено знаме на труда”, много медали и други награди. Умира през 1972 г. и е погребан с воени почести в София.

Върху неговият по обем творчество на художника Мирчо Качулев, малко изкуствоведи са правили изследвания, като срамежливо са отбягвали открито поставянето на два важни въпроса. Къде се намират днес картините му и защо се появява фалшификат от негово име? Отговорът на тези въпроси и повече подробности за живота и приноса на Мирчо Качулев ще намерите в подготовената за печат книга „Между два свята”, за която се очаква да излезе до края на 2021 г.

Интернет

МОЛИТВАТА НА ПОЕТА МАТЕЙ ШОПКИН

Съзнателно онасложих моите размисли върху новата стихосбирка на поета Матей Шопкин с фрагмент от заглавното на негово стихотворение, писано преди 25 години („Молитва от Ботев връх“), защото произнесените думи (и то публично!) от таква свято място, се превръщат в молитва-клетва, която предопределя целия живот на този, който е дръзнал да даде обет под небето (пред самия Демиург!) и пред ози велик българин, който направи „ръцете си на чукове, кожата си на тълпи и главата си на бомба“ (писмо на Хр. Ботев до Тодор Пеев, 12 февруари, 1876 г.), за да излезе на борба със стихията и да остави костите си в храма на Балкана. Молитвата е един от най-древните словесни жанрове, познат още от преди пет хиляди години. Тя е изключително важен духовен акт, който православието разглежда в четири аспекта – прослава на Бога, благодарствена молитва, слово-покаяние за сторени грехове и молитва за спасение на ближните, за прошка на чуждите и нашите грехове. В текста на стихотворението „Молитва от Ботев връх“, дало заглавието на цяла книга (1999 г., издателство на Фондация „Христо Ботев“) се сливат семантичните аспекти и на 4-те разновидности на жанра „молитва“, но тежестта на молбата на тогавашния „млад богомолец“ пада върху родоловната цел на живота му да опази връзката си с „ония бунтовен напев на хайдушките песни / и зеления пламък на знамето с български лъв“, която ще го накара да остане до края на земния си път влюбен в „пъстрите люлки“ на своята родина, да плаче, да пее, да страда – „и в рая, и в ада“ – с вятъра над житата на божествената българска земя. Двадесет и пет години по-късно, поел към „сините преледи на безкряя“, човекът и поетът Матей Шопкин се изповядва пред себе си, пред Бог и пред отечеството си с честна и трезва оценка за изпълнението на даниния обет от този най-висок връх на България. И не е случайно, че цялото съдържание на тази книга в „затворено“ между стихотворенията „Към себе си I“ (като „вход“) и „Към себе си II“ (като финал). Именно в тяхната рамка са вписани онези десетилетия от неговото земно съществуване, които чрез понесените през времето мечти, изпитания, драми, възходи и разочарования дават отговор на най-важния въпрос – останал ли е верен на клетвените думи, или и той като мнозина други се е прецупил под товара на дълга.

Жизненото време на поета го поставя в границите на два исторически периода – социалистическа България и новата епоха на демокрацията – но в новата му поетична книга те не са рязко разграничени. Липсва и традиционното напоследък разделяне на поетичните текстове на тематични цикли. Това обаче не означава, че те са просто „изпипани“ в сборника. Напротив, композицията на книгата е много внимателно обмислена, тя има своя „душа“ и като всяка душа – свой път във времето и пространството. По този път, на определени отрязъци от време, тя се спира, за да съпостави и оцени стореното по извършения път, да набележи следващите си стъпки, да си „поеме дъх“ и отново да продължи напред. Тези отрязъци от време са отбелязани чрез шест стихотворения, озаглавени „Попътни строфи I“ (съответно – II, III, IV, V и VI). Като в музикална песна те разделят битието на поета на няколко музикални периода, всеки от които поставя акцент върху съществени обществени и лични проблеми, които Поетът коментира и сочи на своите читатели, защото само с общите усилия на всички те могат да бъдат разрешени. Въвеждащото стихотворение „Към себе си I“ изпълнява ролята на прелюдия в житейската музикална песна, в която лирически говорителят и автор се сливат в едно:

КЪМ СЕБЕ СИ I

*Отново светли сили те зоват
и те опива слънчева омая,
и бодър тръгваш на далечен път
към сините преледи на Безкряя.*

*Зад тебе тъмната тъмни векове,
над тебе горди върхове белеят,
но глухо веят скръбни ветрове
и птиците в снежата си нямат.*

*И в тези безутешни изпитии
срещу народа не излизай брава,
а винаги в живота си помни
какво те натъква и какво те рава.*

*И все така през времето върви
и знай, че и заблудени от тайни
не са случайни лудите глави,
тъй както бурите не са случайни.*

*Дори годините да ти тежат,
проклинай ада и възпявай рая
и бодър продължавай своя път
към сините преледи на Безкряя!*

Минало и настояще са слети в едно, защото историческото битие на България не започва, нито ще свърши с днешния ден. Още в зората на своя творчески път поетът Матей Шопкин е осъзнал, че неговото отечество е описано да преживее много „тъмни векове“ и „безутешни изпитии“. Той е разгадал забутената тайна на Времето, че „не са случайни лудите глави, / тъй както бурите не са случайни“, че и той е безлязан свише като някогашните „луди глави“ да бъде гласът на епохата, в която живее и „проклинайки ада и възпявайки рая“, да буди засналите духом и да им дава вяра в утрешния ден. Той трябва да бъде гордият наследник на Чинтулов, Раковски и Ботев и като тях, „дори да стане жертва на тираните“, да продължи да се „думи като огнени светкавици“ надежди и мечти за утрешния ден. Роден в най-буреносния месец на годината (септември!), в гена му е заложена информация за необитните светове на неznайни мироздания и той е дължен да намери сили в себе си да презре чумата, „варечена домашна скука“, да пренебрегне „всички глупави забрани“ и да се задържи върху стремето, въпреки гибелните страсти „на слава, на любов, на грехове“. Да превъзмогне всичките „лъжи и вражди“, дори и изпаднал „в неволя, в печал и несрета“ да остане верен на най-трудната обич – към България и към онези, които „се гордеят с българския род“ („Поетът на България“, „Песен за септември“, „Върху стремето“, „Поетичен призив“, „Добрият дух“, „Убеденост“). Началните седем стихотворения представляват своеобразна прелюдия към първата реприза в музикално-словесното структуриране на цялата книга – „Попътни строфи I“. Стихотворението има семантичните особености на обет, на клетва пред олтара на Отечеството, която е заредена с положителните енергии на „любов, надежда, вяра“ в силата на духа на собствения дух, който може да победи „покруси и беда“, защото е убеден, че „ще дойдат времена, когато всички злوبي ще изтлеят“ и неговият глас ще се слее с гласовете на другите поети, чиято песен ще възхвалява общата.

Поетът явява, че нищо в този свят не е случайно – нито „родната бащина стряха“, която блести от красотата в душата му и ражда възторжената песен, нито онова момче, което и на 85 години си остава „момче на всички времена“. Както някога той е убеден, че е записан в „стародавната житейска книга“ с мисията да бъде „суров и вдъхновен, и неспротивен“ и когато с „чисти писмена“ брани родословния си корен, и когато „зли светкавици и мрак студен“ се опитват да го отклонят от пътя към неговия „черноземен вечен връх“. Там, в бащината къща, е почувствал в себе си светлия порив на гол български потомък, който явява в „любовта на Бога“ и в святата обич на „Дунавската златна шир“ („Момчето“, „Кърма“, „Врхъ“, „Бащината къща“, „При мои детски свят“). „Клетвената“ тоналност на поетичното слово запазва своите характеристики и във втория лайтмотив – „Попътни строфи II“:

ПОПЪТНИ СТРОФИ II

*Не ме отчайват гласове,
изпълнени с прокоби люти,
аз пиша честни стихове
напук на разни лилипути.*

*Кресят срещу ми същества,
дошли от първобитни ери,
но няма да свода глава
пред подлещи и лицемери.*

*Аз знам, че няма да предам
съдбата си на тъмна сила,
защото имам път и Храм,
и топла Божия закрила.*

Впечатляващ е триптихът, посветен на съпругата на поета – Магдалина. Тя е издигната до пиедестала на арбитър, пред който поетът трябва всекидневно да се доказва с онова, с което е пленил душата ѝ някога – да не забравя

„какво е чест, какво – позор“ дори и в „тези тягостни години, и в този гибелен разпад“ на отечеството си, когато „сред прах от пепел и руини животът става черен ад“. Да не забравя „какво е чест, какво – позор“ дори когато „сган жестока навсякъде върлува днес / като в ужасен Дантев лес“. Затова поетът, даже в есента на живота си, продължава да носи златните брони на думите и сред неопита на света по мъжаки да брани любовта и земната България. Защото е убеден като П. Пенев и като Н. Вапцаров, че с усилията на всички непременно ще бъде сътворен онзи жадуван свят, в който

*ще зацумят брези, бърда, гори,
от блясавилен труд ще има смисъл
и хората ще станат по-добри...*

Новата поетична книга на Матей Шопкин „Към сините преледи на безкряя“ е написана изцяло в класически стих. Според Продрум Димов той е „един от най-ортодоксалните продължители на Вазовите традиции под българското „литературно небе“ („Огнени-шши поетични интонации“, ел. списание „Литературен свят“, брой 161, октомври, 2023 г.). За съжаление съвременният български читател е никак чужд както на патристичната тематика с граждански апломб, така и на класическата форма на стиха. Той предпочита лесно „смилаемата“ стилистика на свободния непримуван стих и почти е загубил устата си за мелодията на класическата поезия, която чрез съчетаването на метрика, ритмика и рима създава онзи жив напев на словото, който поражда естетическо съпреживяване, съчетаващо наследата с всеотдайността на безсребърник, какъвто е Матей Шопкин. Поезията обаче е синтетично слово, което не казва всичко, при нея звученето на речта подпомага изразяването на образа в съзнанието на читателя и „прояснява“ подтекстово вписаните чрез него смисли. Родството между поезия и музика съществува от дълбоката древност до днес, защото умелото им съчетаване дава полет на въображението, събужда представи, формира отношения. Чрез музиката на словото могат да се предадат дори такива смощи, за които липсват думи в българския език. В този контекст новата поетична книга на Матей Шопкин прави опит да върне естетическия вкус на българския читател и да възроди интереса му към такива колоси на класическата поезия в българската литература, каквито са Пенчо Славейков, Пейо Яворов, Димчо Дебелянов, Атанас Далчев, Никола Вапцаров, Пеню Пенев, Елисавета Багряна, Дора Габе, Дамиян Дамиянов, Станка Пенчева, Петя Дубарова...

В реприза „Попътни строфи III“ за първи път възторжената клетвена тоналност е нарушена от минорен лад:

*Усещам как животът си отива
през вихри от несгоди и борби,
и всичко се превръща в съпротива
жестоката и неужна моите би.*

Лирическият говорител-поет усеща, че над него, „чернеят клони на есенни дървета“, че покрай него „печално дишат изсъхнали бразди“ и въпреки изразителността на метафоричния изказ на това, което го измъчва, честно признава, че вече трудно намира думи да каже каква огромна болка му причинява дъхът на пустинята, в която вече „няма кой да каже: „Бъди, Матей, бъди!““. Душата му е засипана от „коварни измами“, пътят му е загубил посоката си и „затъва в черни ями“, някогашните „луди пориви и вяра“ днес са обречени, навсякъде цари „мълчание“ и „пустота незвана“, денят му догаря като въглен и вече усеща как върху него „мълком пада нощта“. Мъчителна като „безмилостна Голгота“ е тази негова „Нощ 2020“, но точно тя сякаш му дава нужната сила да се изправи и да прокълне:

*По дяволите всяка съета!
Сега, когато злото тържествува,
Българите жабува доброта
и тази жаждоа в моя дух буцува.*

След изчерпено проклятие, знак за живи съпротивителни сили в душата му, в следващата реприза („Попътни строфи IV“) отново

Лалка Павлова

ДА ВЪЗНЕСЕШ СВЕТЛИНА ОТ КАМЪКА

*IV
Болката,
която свободно ни кръстосва.*

*Когато пламне – боли.
Когато гасне – боли.*

*Държа измачкан билет
за нейната столица.*

*V
Попитам Атанас Илиев,
дядо си от Мелник:
-Кажки ми, дядо,
каково остава след?...
-Един виц –
отвърна той.
-Един виц
и... вехт каскет.*

*И се усмихна
метафизично
от надгробния
портрет.*

*VI
Костелив е орехът
в онемелия двор
на Баташката църква,
израснал от кучина черепи.*

Лъчезар Селяшки

НЕИЗПОВЕДИМО

Безброй видими и невидими движения, цветове, сияния. Пулсираща в тревата тишина. И снежни върхове – озорни кораби на пристан в лазура на планинско езеро. Прелита птица – пратеник небесен. Кръстовидната ѝ сянка събуди водата в разрастващото се езеро. Водата, чиято древна намет прелива бавно в кръвта ми, във всяка моя клетка. Това, което се движи, остава тук неподвижно, това, което отминава, остава тук неотменно, неизповедимо. Избирам думи от тишината. Усещам формата и тезисната им, сякаш камъчета в шепи. Трябва да успя да им вдъхна душа – с нова светлина да засветят – преди залеза на слънцето, преди свечеряването на небето, на земята и сърцето.

Оттам нататък поетът ни допуска в своя свят, където сенките – неизменният спътник на естеството – не помрачават светлината. И тъгата при него е дискретна, по пушкиновски светла. Лириката му не може да бъде категоризирана като пейзажна, философска или любовна. В нея всичко е единно цяло. В стиховете за любовта – нежни и целомъдрени – винаги присъства природата като огледало на чувствата.

Непременно трябва да се акцентира и върху художественото майсторство на поета. Умението му да композира отделните творби така, че те да преливат една в друга, като по този начин създават хармонична и многогласна мелодия. В нея има вариации, но никогата - монотонност. Често стиховете са групирани така, че да се открият именно тази вариативност на поетическите интерпретация и разширяване на тематичното осмисляне – в книгата има няколко триптиха, три дитиха и един полиптих. Лъчезар Селяшки владее еднакво добре и римуваните стих, и верлибъра. Той не съчинява, макар често да експериментира. Съдържанието и формата винаги са в синхрон, естествен като дишането. Без да разберем, сме стигнали до последната страница. И ако се върнем към въвеждащото стихотворение, озаглавено „Неизповедимо“, ще усетим как с финалното – „Под“ – композиционната рамка се затваря:

*Мълчи, не казвай нищо, нищо.
Възрадан пренеси оттамък,
зад хълма – гаснещо огнище –
плода на светлина свежена
от дишанца чрез теб вселена.*

В сезона на своята човешка и творческа зрялост поетът е изпълнил своя обет за пренасяне отгътък на свещената светлина, успявайки да ни каже много за света и за себе си със сътворени и многоцветни думи.

Надя Попова

МЕТАФИЗИКА

*Алена искра, от теб изтръгната..
Атанас Далчев, „Камък“*

Полиптих

*I
Отломка кремъчна, измита от дъжда,
привлече погледа ми. Тя ли ме повика?
Държа застинали сърце. Но в миг – следа,
вдълбана от подкова, звънна перуниково*

*под свода чист на юли, парна ме искра.
И чух старинна реч със ритъм бърз, насечен
и тропот на копита, тъмнещи недра...
Държа туптящото сърце на мой предтеча.*

II

*Ето камъка – тракийски воин,
застинал от погледа на Меуза,
с лоспеста броня и ехо от
вибрации в пукнатините*

след кратката среща с Ней. То.

III

*Идва миг и камъкът се разцепва
от едрите зърна на дъжда.
Душа от раната пониква –
небесна музика.*

Издателство „Ерго“, С. 2024

VII

*Пороен дъжд.
Подиялата река
край старото гробище,
понесла празни гърнета,
накици, човешка глина,
потече обратно.*

VIII

*Родопско село.
Тук задханият път
внезапно свърши.
Продължава го песен.*

IX

*Огледало в кънтяща
празна къща.
Сенки на влюбени
лястовици.*

X

*На моята състудентка
Долорес Меишулам
Докато чаках чая
софийско зимно утро,
момичето
с димяща еврейска чаши
сред лабиринта от безлюдни маси
превърна се в ръкойка светлина.*

Валентин Дончевски

РИСУВАЧ

Вселената изпълвам с веронез. Поттичат всичките реки в една посока - моята. И не е важно вече как се прави, а какво говориш с думите от цветове. Обръщам рамката с платното цветно. Превръщам го в летяща шхуна, да виждат всички как отплува картината ми, литнала по водната пъртина към нови брегове, отгътък злотога на ледената бариера. Там пролетта е вечна. Там дори мухите са изкриши цветни и добри.

НОКТИОРНО

Тая вечер пак е няма - говори само клонка от липа, огряна от прозореца ми. И само аз я разбирам и чувствам я близка, когато пита, треперейки, всеки лист ще дойде ли пак пролетта. Трепери клонката крехка, дано пожали я съдбата и ни една тровава птица не каине чуливо на нея. Прозорекът е екран безчувствен за една клонка. Може да е жълто пламъче, в нея побрало света. На богомолка прилича, молитвено приведено извита. Протяга ръце, телено тънки, да прегърне звездите. Искра да тръгне, без да знае къде, само да тръгне. А аз кога да попитам ще дойде ли пак пролетта...

БРУДЕРШАФТ

Нощта е жена и е огнена нейната сила. Макар да е синя, претъмня, нощта е огън за децата на слънцето и деня, свикнали на истинска обич и ласка. Изтрива с тъмни страстни устни силата на слънчевите чада. Чародейна, нощта остава червени следи от червило по ръба на чашната житейска в вино най-горчиво. На утринта ръцете на щастието са празни, отпусната е тетивата, ступена е стрелата, даваща свобода. Душата е прелюдия на безсмислено кретае към забравилата кой е, откъде идва и къде отива. Единствен изход, пост и молитва да е, само да е!

Из стихосбирката „Всичко сегашно“, Дъга плюс, 2023, Стара Загора.

ПЕТЯ ЦОЛОВА е една от големите дами на съвременната българска поезия. Изживяваща пълноценно ежедневието на жена, съпруга и майка, разделила се със скъпи хора, тя твори стихове, които намират пътека към сърцето и разума както на редовия читател, така и на ерудита. Защото за разлика от много поетеси-посестрими, останали пленнички до старост на любовното чувство, тя съумява да премине през годините, като се разделя мъдро със сантимента, с биологичния цъфтеж и прецъфтяване, и отнася със себе си опита, прогледането за трайни ценности, жеста, проищата....

Банко П. Банков

ВНЕЗАПНО

И пожелах внезапно още дълго,
дълго да живея –
единствено за да обичам още
този грозен и прекрасен свят.
И нека старите писания
и новите свидетелства
да сочат безпристрастно,
като справедливи съдници,
че той е тръгнал май
към своя страшен край,
все пак, щом го обичам аз,
щом го обичаш ти,
щом го обичат още много,
неизвестен брой, човече,
вярващи в доброто,
не може да загине той...
Нали?
Дано!
Дали...

ГРОБЪТ НА ЛЕВСКИ

Не открихме гроба ти, Дяконе.
И до днес. Време е, време да разберем,
че ти гроб не можеш да имаш –
жив и кръстосващ България,
помним те винаги.
И днес такъв те обича народът.
Кому е дотрябвало
(а и дали не е
заради едната откривателска славица?)
точно този единствен Мъж, по-жив от живите,
да се опитваме да приберем и зазидаме
като всички в гроба?

БЪЛГАРИЯ

Българийо, каквато и да си сега,
каквато и да си била, за мен си най-добрата,
най-красивата от всички. Помисля ли това,
изчезва в миг безпътната на деня,
усмихва ми се сякаш Вечността,
защото в нея светиш и ще светиш Ти.
Ти, като майка ми, рождената,
за мен – единичка.

ЖИТЕЙСКА АЗБУКА

Жена съм – горя, не догарям.
Горя – не изгарям... В реката житейска,
и когато е най-размътена и коварна,
нагазвам
за децата си да потърся брод.
И си мисля, че неслучайно
с една и съща буква започват
двете български думи – жена и живот.

УСМИВКАТА ДОБРА

В Отвдното искам да мина усмихната.
Дали ще успее – не знам.
Но какво друго – по-човешко и чисто,
по-извисяващо – от добрата усмивка,
като цвете уханно, в последния миг
от живота земен грабнато,
мога да пренеса и там?

ОДА ЗА СПОМЕНИТЕ

И любовта май превръща се вече
в куп спомени само –
светят без да прогарят. И без да болят.
Но не искат да си отидат. Като предана стража
ден и нощ с мен остават. И добре ми е с тях.
Те поне неочакващи нещо, неизскващи нищо,
мълчаливо и върно с мен докрай ще вървят.

ТАЗИ ЗЕМЯ

Родила съм се, живях и живея
на тази кръстопътна земя,
прегазвана от копита, ярост и ятагани,
танкове и иден, но останала си
с душа непокорна. Все така щедра,
слънчева, плодна, тя всички гостолюбиво посреща.
Но дошлият със скрити мисли и явна надменност,
да не се лъже той – носи тази земя в сърцето си
мъдрост вековна и до днес си остава такава –
мълчалива и търпелива, но неотчаяна будна –
и в най-черния час. А моята българска кръв
знае и помни: на тази земя дружелюбна
но непокорна, съм родена и аз.
БОГАТСТВА РАЗНИ

Худ. Валентин Дончевски. Бъдещи спомени от България

Да, на поезията светът е различен
от истинския, както ти наричаш, реалния свят.
Но аз съм дарена изглежда от раждането си още
да обичам точно този, различен, от песните доизвайван,
свят, който нищо в ръцете ми празни не сложи,
но с думи, родени от обич, побра се в душата ми целият.
И аз с единичко богатство – децата ми и песните мои –
като най-богата жена живях.

СПОМЕН ЗА ДЪЖДА

Стъвам чадъра и тръгвам сама под дъжда.
Нека се стича той, както веднъж в детството –
по косите ми, по лицето ми и по дрехите,
а аз, сбъдла сандалите и ръце широко разперила
като криле, възторжено да крещя: „Дай, Боже дъжд!“
Да повтарям тези думи, чути от големите, угрижени хора
и без да зная защо, мокра до кости да ликувам,
сякаш сляла се с нещо голямо – и страшно, и сладко –
за което думите не намирах – нали още не знаех нищо,
нищо за вечността, нищо за краткостта на живота единичък.
Нищо още не знаех и за тъгата, и за несправедливостта.
Нямаше още какво прегоряло да отмива дъждът от душата ми,
нали не познавах още и нестинарската свята жаравна на любовта.
Заради този възторжен дъжд, който тогава се настани
и остана в душата ми, и до днес ми се иска
да разпервам ръце под дъждовните капки
и за многото , вече изпитано, и за малкото,
неизпитано, оставащо ми все още,
на Небето да благодаря, щастливо – мокра до кости.

Надежда Радева

Вечер край морето

В стоманен блясък вечерта
покрива градските площади,
дълбае сърмена луна
следи по живналото лято.
Брежът, тъй крехък и солен,
залюбил е вълната черна,
отплава лодка – стар рефрен
припява пристанът след нея...

И няма връщане, защото
нощта ще скрие всичко светло,
ще бъде мрак и мрак, додето
отново слънце не засвети...
Но ти, море, и в тази вечер,
бъди тъй близко и обично!

Обреченост

Смъртта прибира нечии животи,
препътва си торбата вече,
коси без ред, немилостиво,
подвластни сме й и обречени.
Жестоко граби, а след нея
тъжа ужасна ни сполита,
смъртта е с времето доказала -
животни все не й достигат.
И няма никакво спасение,
за жалост, хора, е така...
Смъртта е дяволско творение -
непоправима вечност, зла!

Последните щрихи на лятото

Жадувам с последните ласки на август
да живея в мечтата ми
стрък изповедност,
на белия кактусов цвят от средата
да вдихам копнежната своя надежда.

И с дъх уловен от мига на изящност
в искрящите топли черти
на септември
отново да сетя солена нежност
на дълго мечтаното земно творение.

Отново да слея води и безпътност,
вселена море, коси несъчливи,
черупки от миди – картинни изкусни
по синьото лято... Но то си отива!

Да, то си отива... Дали ще се върне?
По-старо, по-старо е с всяка година...
Живее мечтата и плодна е въщността,
а лятото, вечното, знам – не умира.

Екзистенциално

Чувстваи как постепенно
очите ти спират да сочат навън,
тихо се обръщат към собственото си аз,
докато здравата обвивка
на всичко твоё
излинява и губи цвета си...
Чувстваи как душата ти се лута
самотна в отънялото ти тяло
(не може мястото да си намери),
неуютно чужда е кожата ти отвътре.
Изпод тънката материя на тленното
отхпаната ябълка на щастието е загнала...
Невъзможно е да я изхвърлиш.
По-добре замълчи.
(Преди да се стопиш напълно.)
Подгъни криле.
Освободи дъха си между зъбите.
И затвори очи.

ПОЕЗИЯ, СЪТВОРЕНА С ЛЮБОВ

Диана Стефанова

О Боже,
колко много поети -
знайни, незнайни родиха епохите!
Като факли горяха.
Пръснаха светлината си
и свети тя, и до днес в живота ни.
Непредсказуема е съдбата.
Непредсказуем е Животът -
недосегаема,
недостижима е дълбината му...
Какво повече мога да кажа?
Идвам като снежинка
и преди да изразя възторга си
от първия лъч
попивам в пръстта.
Живот, благодаря ти за ласката!
И съзгата е светлина -
поема, изтекла от окоето на времето.

Ах, залезът като изгрева
също тъй е красив!
И казвам на ръцете, очите, на себе си:
Не, не бива да бързам -
не знаеш какво крие красотата?
Но не мога от тази жажда да се укрия.
Все дълбая, и вирам се
във всичко, което е над мен, и под мен,
и в тази човешка душа,
която и до днес не мога да опозная,
колко театрални завеси има
и какво се крие зад всяка една?
А ти?...
Ти закъде бързах по тая дълга река?
Дали се връщаш,
или искаш да ме догоним?
Срещам очите ти – светлина и нощ,
дълбока, безкрайна вселена.
Защо ми се иска в тях да потъна?
Възможно ли е сърцето си
там да намеря?
Ах, изгревът и залезът тъй са красиви?!
.....

Ще мога ли,
въвръх огромното платно на живота
светлината и сянката му да нарисувам?

Глас за тебе нямам вече.
Изтръгнах всички струни
от сърцето,
подарих ги на шурците.
А луната слезе в ниското -
грабнах двата рога,
забих ги във гърдите си...
И сега в небето
не луната свети, а сърцето.
Глас за тебе нямам вече -
монте песни пеят ги шурците.
Ти прозорца отваряш нощем
и заспиваш със очи отворени.
Влязла си, ме затвориш -
влюбих се във свободата...
Дъжд, роса, слънце и луна съм.
Небе съм аз, небе
и ще пея, и ще свята
за Пръстта и за Тревата.
Единствено, най-искрено
влюбена във мене е - Земята!

Поезията е бунт на кръвта и шепот на
влюбен вятър в листата. Тя е музиката
на душата. Заслушан в тази музика,
преминах от единия до другия край на
книгата, озаглавена „Машина“. Тази
машина може да бъде възприета и като
машина на времето, в което сме се
родили и в което живеем. Впечатлен съм
от метафоричността и ярката образност
в книгата.

Поеът Йордан Атанасов разкрива
пред нас душата си, съхранила спомени
от детството и от целия свой съзнателен
живот. Но той разсъждава и върху
екзистенциалните проблеми на битието.
Изправени срещу вечността, все пак
какво да очакваме? „Къде отиваш,
дух човешки?“ – пита поетът. Един
от въпросите, които „никой век не
разреша“ – беше казал Яворов.

Широк е диапазонът на мисли и
чувства в тази книга. Авторът сънува
пролетта, спомня си за майката, за своя
баща, за приятелите, за отминалата
страшна война. Той пише и за събитията,
останали в паметта на народа от 19 юли
1877 г., когато Сюлейман паша посича
над 2500 старозагорци в храма „Света
троица“. А в стихотворението „Ной -
XXI век“ споделя: „По-рядко се смеем,
по-често се кръстим“. И това е така,
защото живеем в динамично променящ
се свят.

Машината за чистота почиства
корема на града. Сред хилядите
изхвърлени неща, машината за чистота
ще погълне и среднощните чернови
на поета. За да останат само чистите и
красивите думи, въпреки че мъдрецът
Лао Дзъ, преди 2500 години е казал:
„Красивите думи не са правдивни,
правдивите думи не са красиви!“

Образите и метафорите в тази
книга са разбираеми и приемливи,
дори и за неизкушения от Словото
читател. Те са близки до ежедневието.
В стихотворението „Гара“ четем:

Момиче с две дини под блузата,
налени от чакане
и толкова рано узрели
оглежда звездите.

Нищо не убягва от погледа на поета.
Той пише за белия вятър, който в града
на поетите развява бялата си риза. В
„Градът“ разсъждава за съдбата на
творца:
Откраднат, бюстът му сега го няма,
но плочата, разчепена от теб, остава.

А стихотворението „Бивол“ е една
удивителна метафора на живота. В
краткото стихотворение „Лято“ се
отразява вселената на селския бит.
Този списък може да бъде продължен и
да бъдат посочени още много чудесни
творби на автора, но това всеки читател
ще открие сам за себе си.

Темата за Апостола на българската
свобода – Васил Левски, Атанасов
разглежда от свой ъгъл. От позицията
на едно дете, което разсъждава за героя
и това е една находка, че всяко българче
така изразява: / в игрите Левски
иска да се казва.“ Дано това желание
да просъществува дълго, не само в

игрите, но и в душите на днешните
българчета, които вече се раждат в
чужди държави. Душата на поета боли
не само от историческата неспост, но
и от днешната действителност. За да
направи извода, че: „Излиза, че не е
цървула с вървите / причина, а туй, че
не пазим първите си.“

В този първи раздел на книгата
озаглавен „Сътворение“, Йордан
Атанасов продължава да пише своята
поетична библия. Той продължава да
досътворява този свят. Показвайки ни
го в своя първичен хаос. Поетът прави
дисекция на обществото. Стиховете тук
не следват никаква изрядна хронология.
На своята чувствителна плака,
творецът наред до историческия реверс
е запечатал и недотам лицепрятни
кадри от нашето оzybено време:
И всичко това е написано
сякаш за мене, макар че
влакът се движи
с неопределено закъснение.
„Гара“/

И ние разбираме за кой влак
става въпрос, защото повече от три
десетилетия го очакваме да дойде
на нашата българска гара. Аналогията
тук е очевидна. Авторът се спуска в
дълбоките пластове на това съвремие,
за да извади наяве Истината. „Истината
ще ви направи свободни“ е записано
в библейските текстове. Поетът ни

показва не градината с рози в градския
парк, а сметището. Сметището е не
много приятна картина на нашия
бит: купи детски колички, потрошени
шкафове, изтърбушени дюшени,
почупени огледала, които гледат към
строшеното небе. Изхвърлили сме
отминала радост, бивше щастие, дори
снощиците чернови на поета:

А там е сметището на телата –
... хълма, победял от кръстове.
под плочите бетонни
пръстта се сляга...
„Сметище“/

Земята всмуква в себе си, което е
раздала. Тъжно е, но това е животът,
това е житейската правда и поетът
не се страхува да ни я покаже такава,
каквато е.

Йордан Атанасов обаче не е
черногледец. И тази книга не е рекъвим.
Споделените малки радости са в
големия талвег на живота;

Складира зимнина и смях човекът,
от векове той върши все това –
декември, януари да му бъде леко,
от вино само да го заболи глава.
„Шира“/

И един есенен листопад може да
развълнува поета. Да му напомни за

усмивка на жена, за ласка на дете, за
тия застилащи земята златни пендари:

Порой листа. И топла влага.
И светли хора, търсеци ръце...
Градът с една усмивка блага
раздава своито липово сърце.
„Листопад“/

В друг ракурс са вече нещата в
„Шира“ и „Листопад“. Във „Верона“
продължава панаира на суетата. Тук
бих прибавил и стихотворения като:
„Възможен съм“, „Милостта на Бога“
и „Сарафово. Кал. Летище“.

Отделно внимание в книгата
заслужава разделът „Посвещения“. Той
заема почти една трета от книгата. Тук
Йордан Атанасов е посветил стихове на
любимите си поети-класици, любими
художници от миналото, както и на свои
колеги по перо.

В тези свои откровения, поетът
е успял да вникне в творческата и
житейска драма на своите персонажи,
да извлече своята истина за даления
творец и да ни я покаже на нас – своите
читатели. Това се усеща от прочита на
таква творби, посветени на Гео Милев,
Димчо Дебелянов, Стойчо Маджарски,
Велин Георгиев и др.

И като подпоручик. И като поет:
божем, лиричен, тъжен и сиротен.
Ще броди твоят дух, дорде е свет –
осколка си от Яворов, от Боев.
„Жал“/

Много оригинален е сюжетът на
стихотворението „Необясним захлас“,
посветено на поета Константин Елен-
ков. Това е творба с много силна соци-
ална и нравствена насоченост. Но тук
се третира и темата за свободата, която
людият изразява по свой начин:

Гласът му щепи въздухът задрямал,
и страх по тротоарите пълзи
в душите на търговец,
властници, крадци...
Едно-две-три - долу док-то-ри-ти!...
Едно-две-три - мам-ка-ви!
„Необясним захлас“/

С малко по-друга насоченост са
стихотворенията, посветени на световно
известни творци като: Достоевски,
Артур Рембо, Кандински, Тулуз-Лотрек,
Ван Гог и др. Освен преклонението
пред техните велики сенки, авторът ни
въвежда в тяхното време чрез монолога
и търси паралел между техния отминал
свят и нашия – уж по-модерен. Макар
страстите човешки да са едни и същи.

В този раздел най-добре проличава
поетичното майсторство на автора.
Поеът се разкрива пред нас като
лирик с изострена чувствителност.
Искам да кажа няколко думи за езика
и оркестрацията на стиха. Йордан
Атанасов не се бои от неточните рими,
от неблаговъзвучни, когато трябва да
изтъкне чувствения заряд на думите.
„Поезията е словесно сътворяване
на битието“ – беше казал Философът
Хайдегер. Накрая на своето изложение
ще цитирам два стиха от стихотворе-
нието „Момче“: „И над годините, над
тези сини хребети / все още с мен върви,
върви едно момче.“ А аз ще му кажа:
Продължавай да вървиш, момче! Ако
трябва да цитирам Кавافис: „Моли
се – пътят ти да е далечен!“

В града на поетите Ст. Загора, Йордан
Атанасов описва живота си в стихове и
поеми. Днес той е един от значимите
поети в българската поезия. Поет със
свой глас и стил. Нека му пожелаем
здраве и творческо дълголетие!

Кънчо Великов

Йордан Атанасов, Машина, стихове,
ИК «Огледало», София, 2023.

ЗВЕЗДЕЛИН ЦОНЕВ - ПИСАТЕЛ, ИСТОРИК И КРАЕВЕД

Звезделин Цонев е един от изявените български писатели от 30-те и 40-те години на 20 век, оставил с творчеството си трайна дия в културния живот на страната през този период. До 1944 година той издава около 40 свои творби, по-голямата част от които са на историческа тематика. В тях са изложени редица факти, основаващи се на документални източници издирени от самия него. Същевременно произведените му го представят като талантлив творец пишещ увлекателно и ненапнатично, но винаги обосновано и аргументирано.

Жизненият път на бъдещият писател, чийто истинско име е Толор Цонев Сейков започва на 16 януари 1903 година в град Плевен, като той е потомък на местния патриот и родолюбец чорбаджи Димитрак Парваноглу-негов дядо.

Основно образование Звезделин Цонев завършва в родния си град, след което постъпва в Плевенската мъжка гимназия, където попада под силното влияние на своя учител по литература-поетът Климента Скопачков. С неговото активно съдействие гимназиятът започва да публикува свои художествени текстове в различни местни издания.

След края на Първата световна война Цонев за около три години е редактор на плевенското литературно списание „Теменуги“–от 1921 до 1923 година. Той активно сътрудничи на редица литературни издания, излизащи по това време в родния му град, сред които „Найка“, „Родна мисъл“, „Маргаритки“ и др. През 1926 година младият творец създава художествена библиотека „Теменуги“, в която се появяват по-голямата част от постигнатите му творби.

В 1928 година плевенският писател постъпва като студент в Свободния университет в София, където следва финанси. След като се дипломира в началото на 30-те години на 20 век той се установява за известно време в Горна Оряховица, откъдето е другият му дядо Никола Джамбазов. Впоследствие се премества в Търново, ставайки редактор на списание „Търновски епархийски вест“. През 1935 година е сред активните дейци на Общественията обнова в старопрестолния град. Престоят в двата съседни града оставя дълбоки следи у него и по-късно определя основните насоки в творчеството му, като голяма част от произведените му са свързани с търновския край.

През 1936 година Звезделин Цонев се премества да живее в София, където продължава публицистичната си дейност. Той усилено сътрудничи на редица наши издания от този период-списанията „Родина“ и „Нива“ и вестниците „Мир“ и „Росница“.

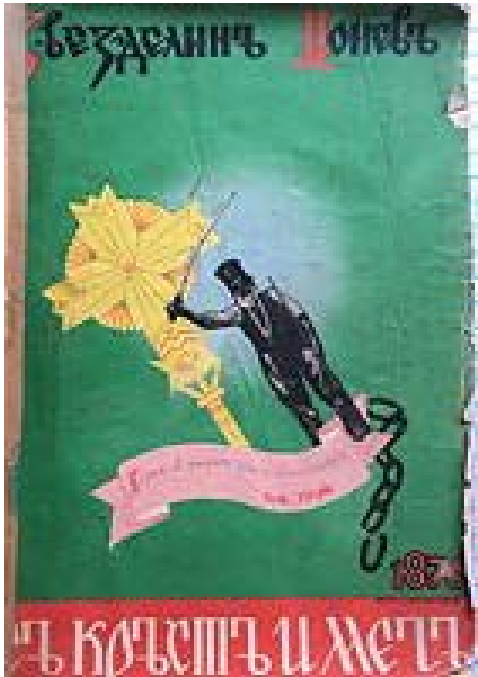
В началото на 40-те години на 20 век плевенският творец е назначен за директор на Дирекцията по контрола на печата. Въпреки обвързването на България с хитлеристка Германия и наложената в страната цензура той си остава демократ по убеждение, като благодарение на него през този период излиза голям брой стойностни книги, включително и на изявени леви творци и интелектуалци.

След Деветосептемврийския преврат през 1944 година Цонев е арестуван незабавно от отечественофронтовската власт и е хвърлен в Софийския централен затвор. Впоследствие е освободен, но през 1947 година е арестуван отново и е изпратен в лагера „Свети Врач“, където по това време са въдворени редица български писатели и културни дейци, сред които Димитър Талев, Славчо Красински и др. Плевенският

творец е обявен от отечественофронтовската власт за „писател-фашист“ поради националистическия и патриотичен характер на неговото творчество, както и заради принадлежността му към цензурата през 40-те години и е изключен от Съюза на българските писатели.

Още през есента на 1944 година част от творбите на Звезделин Цонев са включени в т. нар. „Списък на литературата обявена за изземване“, съгласно Постановление № 12 на Министерския съвет от 6 октомври 1944 година. Впоследствие през 1947 година в офизноза „Работническо дело“ е отпечатана рязко отрицателна рецензия на литературния критик Георги Веселинов за книгата му с приказки „Момчил юнак“. В нея творчеството му е определено като „злокачествена литературна мътлика“ и „фашистка идейна безпринципност и духовна пустота“. Именно тази рецензия определя по нататъшната съдба на плевенския писател-първоначално въдворяване в лагер, а след това изолация от обществено-политическия живот в страната и непубликуване на творбите му.

След Априлския пленум на БКП през 1956 година Цонев прави опит за реабилитация, тъй като обстоновката в страната макар и слабо се разведвяря и режима отпуска железната си хватка. За да изчисти името си той пише писмо до Съюза на българските писатели, посочвайки в него следното: „В

моя живот все с нещичко съм доказал, че не съм носител на опустялата фашистка идеология! В службата си невинаги се съобразявах с управляващите фактори и давах възможност на мнозина прогресивни автори да видят творбите си публикувани. Между тях са Никола Вапцаров, Венко Марковски, Марко Марчевски, Александър Геров, Крум Велков, Андрей Гуляшки, Младен Исаев и др.“. Последните от това писмо се оказват благоприятни за писателя, а приносът му най-послед е оценен от отечественофронтовската власт. Въпреки това в сила оставят Постановление № 2205 от 31 юли 1950 година и Заповед № 4 от 2 октомври 1952 година, с които за вредни са обявени книгите му „Борците на Зареница“ и „Дамия Зограф“. Същевременно през 60-те години на 20 век на плевенският творец е разрешено да започне работа като редактор в издателството на Отечествения фронт. След годините на изолация и забравата той успява да преиздаде част от творбите си, а в периодичния печат започват да се публикуват негови текстове.

Звезделин Цонев умира на 1 март 1981 година в София, без да дочака своята пълна реабилитация, станала възможна малко преди 10 ноември 1989 година благодарение на усилията на сина му-писателят Пламен Цонев и тогавашният председател на Съюза на българските писатели-Кольо Георгиев.

С публицистична дейност Цонев започва на 20 век. В предговора към изданието си години в Плевенската мъжка гимназия, като през 1919 година излиза първата негова творба-повестта „За прокоба“. В 1925 година се появява стихосбирката му „Семки

по пътя“, издадена в Горна Оряховица. Следват една след друга есенстичните му творби: „Творчеството на Иван Кирилов“–отпечатана през 1926 година, „Идеи, живот и поезия“–1928 година и „Вчера, днес и утре“–1930 година.

Първите материали с исторически характер Звезделин Цонев пише и публикува по време на пребиваването си в Горна Оряховица. Именно затова те имат за обект регионалната история на този край, като по голямата част от тях са свързани с периода на Възраждането.

През 1930 година плевенският творец издава историческия си очерк „Сидер войвода“, с който поставя началото на цяла поредица от исторически творби. По-късно през 1939 година той го преиздава, като

чието съдействие става възможно неговото отпечатане. Същевременно предисловието е написано от митрополит Кирил-бъдещият български патриарх.

В 1940 година излиза книгата на Звезделин Цонев „Стефан Караджа“, посветена на 100-годишнината от рождението на прославения войвода. Тя представлява популярно юбилейно издание и е хроника на всичко писано за героя от Иван Вазов и Захари Стоянов до Змей Горанин.

Плод на дългогодишните проучвания на Цонев е трудът му „Старини из българската земя“, том I, отпечатан през 1937 година в Пловдив. Той е ценно научна изследване, имащо принос за родната историография.

Други творби издани от плевенският творец и представляващи интерес са:

„Борците на Зареница“–получила наградата на Задрутата на писателите-историчи, „С перо, кръст и знаме“, „Дамия Зограф“, фйлетонът „Сапун без купон“, студията „Кирил и Методий. Епоха на славянското просвещение“, както и единственият му роман „Змийско гнездо“.

Звезделин Цонев като патриот и родолюбец посреща с радост обединението на българските земи през април 1941 година участва дейно в изработването и издаването на „Карта на обединена и велика България“.

Дълги години от живота си Цонев посвещава на изследването за поета-революционер Христо Ботев и неговата чета, продължавайки

постигнатото от Захари Стоянов и установявайки самоличността на сто от Ботевите четници. Трудът му обаче остава неиздаден поради смъртта на писателя.

В своето творчество плевенският творец се изявява като романтик, представящ нашата история по достъпен начин, обосновавайки тезите си, но без да се стреми да ги наложи на всяка цена на читателя. Той съчетава в себе си чертите на изследователя и на талантливия писател. Днес ние с интерес преоткриваме името му, тъй като все още в забравата, както и творбите му възкресяващи събития от близкото и далечно минало и възхваляващи героизма на народа ни.

Атанас Коев

ЗА ЕДИН ПО-ХУМАНЕН СВЯТ

Талантливата пловдивска писателка МИРА ПАПОВА е автор на осем прозаични и публицистични книги. „Докато смъртта ни събере“ (Изд. „Библиотека България“, 2024 г.) е нейната най-нова книга, посветена на паметта на българските евреи от Гюмюрджина. Новелата е структурирана в шестнадесет глави, смислово и тематично обединени. Това е една трагична и запомняща се семейна история, разказана майсторски и художествено.

Писателката споделя: „Историята трябва да се помни, дори и да не ни харесва, за да не се повтори никога повече“. По повод на деня на спасението на българските евреи от Царство България тя добавя: „За съжаление не успяхме да спасим българските евреи от Беломорска Тракия, Вардарска Македония и Пирот“.

Зад метафоричното и необичайно заглавие на новелата са събрани и описани действителни човешки истории, драматични преживявания, свързани с българските евреи от Гюмюрджина, художествено интерпретирани от авторката чрез лирична прозаична реч. Основната сюжетна нишка, в която са вплетени съдбите на останалите персонажи, проследява съдбата на младата жена Ева, която попада погрешка в концлагера „Треблинка“ и това преобръща целия ѝ кратък живот „изпълнен с нереални реалности“.

Присъединявам се към думите на писателя Калин Терзийски: „Мира Папо отново ме възхити с изтънчената чувствена проза... Тя е вярващ писател и знае кое е горе и кое долу, добро и зло, тъмно и светло. Това идва от въртата. Въртата във възможната съотносителност на важните неща: любовта, страданието, доброто. Чистият човек знае. Мира Папо го доказва“.

В интригуващото повествование авторката търси отговор за същността и изменчивостта на човешката природа и душевност, на вечната дилема: живот – смърт, родова памет и забравата, състрадание и жестокост, любов и омраза. Читателят също става съпричастен към това и търси да открие в себе си по-добрата човешка същност.

Разказът е емоционален и завладяващ. В жителските истории умело са вплетени и библейски сюжети и персонажи. Книгата разкрива несломимия човешки дух, който побежда винаги с доброто и вярата, иначе подобно на библейските личности Сара и Агар, все няма да достигнем „Обетованата земя, защото тя се намира в човешкото сърце“.

Мира Папо сякаш „преказвава сънища“ и изгражда един магически свят, в който се смесват реалност и фантазия, минало и бъдеще“. Тази книга е памет и не забравя не само на Холокоста, тя държи будна и нашата гражданска съвест за един по-добър и хуманен свят. Авторката споделя: „На много хора трябва да благодаря за тази книга. На първо място на моя свекър Хаим Папо и неговата история за деля Матилда, която заедно с четирите си деца и съпруг, умира в концлагера „Треблинка“.

Редакторката на книгата Ива Спиридонова пише: „За най-страшното не бива да се мълчи, за ужаса

трябва да се говори, за да не бъде повторен никога и никъде повече. И трябва да се пише , за да останат думите като памет за онези, които вече ги няма. Мира Папо го прави през сълзи и чрез метафори в „Докато смъртта ни събере“.

Писателката се проявява като защитник на онеправданите и потиснатите, и закрилник на отделните малцинства. Тя не е само разказвач на притчи, но и тънък психолог и познавач на човешката душевност. Умело споява в едно сюжетно цяло - минало, настояще и бъдеще. Преплетя човешки съдби и драматични истории, прави аналогии и ретроспекции на събития и случки. Посланията и са хумани , защото „човешкото сърце“ е наша „свещена територия“.

Авторката ни убеждава, че за да повярваме в доброто, трябва да прощаваме, само така ще се спасим. Да помним поуките на историята, за да не повтаряме предишните грешки. Един от най-възнуващите в новелата епизод е „Да срещнем Бог в Деветашката пещера“. Финалните думи в него изразяват и нравственото кредо на разказвача: „Като помагаме на другите, същност спасяваме себе си“. Чудеса наистина се случват, но винаги на най-върващите.

Живото описание на персонажите и техните индивидуални специфики са запомнящи се. Особено впечатлява художествения детайл в епизода „Броеницата“ и неговото символно звучене –от крайно отчаяние до плаха надежда. Ева цяла седмица събира трохи от филйките хляб в концлагера. Събира 33 трохи и скъсва конци от затворническото си облекло, на които нанизва скъпоценните трохи. Те са посивели и само Ева знае, че това е хляб – „тялото Иисусово“.

Страшно, трагично и безнадеждно звучи предсмъртната изповед на героинята в последния епизод - „Имам толкова недовършени спомени“: „Треблинка, лагер на смъртта. Чисто гола съм сред тълпата от жени и деца. Всички сме голи и се отстригани глави... Тук

няма нито Рай, нито Ад. Нищо! Само синьото небе на Полша“.

После тленните в газовите камери и този мистичен финал, написан с художествено майсторство от писателката: „Бях се озовала най-отгоре върху комина на крематориума. Стоях на ръба и не смеех да погледна надолу. Облаците бяха толкова близо, а синьото небе на Полша се беше разстлало над главата ми като мантия, която покриваше целия свят“.

Новелата „Докато смъртта ни събере“ ни убеждава, че страшните неща и несправедливостите в живота не трябва да се забравят, че истинския творец, трябва да е и съвест на своето време. Мира Папо е уверена: „Докато има хора, които чувстват превъзходство над другите хора, Холокоста може да се повтори не един, а много пъти. Трябва да се научим не да мразим, а да обичаме, не да рушим, а да изграждаме“.

Наричат новата книга на Мира Папо – „най-емоционалната ѝ книга“, ще добавя, че това е най-силната и белетристична творба, събрала в себе си много страдания, поуки и нравствени послания. Една по-различна книга с впечатляващо съдържание, което дълго ще отеква в нашето съзнание, за да ни направи по-дори и по-човечни. Каква по-голяма награда за един писател.

Иван Д. Христов

Радка Баева

80 години

Облякох топлата дреха на лятото, откъснах стръкче от изгрева и в утрото тръгнах с птичето ято за пръв път разбраха, че съм обичана. Вървя доверчиво, загадъчно-искрена, загърбих на строгия делник въпросите, заключих грижите с девет ключа и повярвах, че лятото щедро ми носи най-истинска обич. Звучат като притча забравени думи... И аз коленича пред извора бистър и с радост откривам, че всичко край мене е толкова истинско – пътеката, вятърът, изгревът топъл. Животът е ненаписана приказка.

Прозрачна, но непредвидима, непокорна, горда и щастлива живея в своя автономен свят, обичам, ненавиждам, страдам, но колко още ми остава не питам и не зная. Свещени мигове на времето, на мисълта и на Всемира отключват песни и сърцето ми в синхрон със времето пулсира. Сънувам гари и летища, непокорени върхове и чувам как земята-майка диша под родното усмихнато небе.

Ние сме временни жители на земята, ние сме част от Вселената вечна и жива, в този свят божи мъдро скроен въртим се със скоростта на земята, стъпили здраво на 46-я паралел. Бroom звездите, спорим с вятъра, с усмивка посрещаме изгреви, залези, разплитаме тайния код на времето и подреждаме пъзела на живота си.

Танцува пролетният дъжд и майски вятър в клоните звъни, реката пълноводна е щастлива и весело капнуците звънят. Душата ми след зимните каскади мечтае за море и южен вятър, за нови срещи и красиви изненади. В тази светла звездна вечер някъде китара свири, смях на влюбени момичета, песни на шурчета шури. А аз живота като азбукарче сричам, подреждам го и го събирам в дванадесет стиха с куци рими. Часовникът немилостиво трака. Годините ми натезават, но днес без болка се прощавам с красивите илюзии.

Полето е простряло цветна длан, край мене песен слънчева звъни и аз вървя сред този свят голям, вървя към утрото на моя ден. Сребри над мене лятното небе и дишам аромат на пчелен мед, а вятърът в косите ми плете венец от ръж и сребърен прашец. Усмихната, сърдечна и добра, при теб се връщам, роден кът. Отварям пътната врата... И шепна: Най-послед аз съм у дома.

Иван Груев

(сатира)

ИСТОРИЧЕСКА БАЛАДА

Щом достигнал Балкана, хан Аспарух полегнал да дремне под буките стари и тогава могъщият прабългарски дух завладял моментално славянска България.

Славянска, понеже славянската кръв потекла безшумно в прабългарски вени и както се казва в случай такъв, последните бързо били претопени.

Но макар претопени, ония с опашките пак били боляри, комити и прочие, за своите служби се държали юнашки те, та от тях, значи, идва и нашто безочие.

По-късно – ромейско, османско, монархо-фашистко... не зная иго ли е или присъствие – някой се борел, на друг не му стискало, та древната орда съвсем се разпръснала.

Един станали дисиденти, други – номенклатура, трети заминали за Истанбул и Канада, точно тогава ни цъфнало и културата, та на страната пак световен принос се паднал.

И ето ни – пенсионери, борци, депутати... – кой със бухалка, кой с чинийка в ръка... До вчера нямаше бедни, днес има богати – те са нашата гордост и надежда сега.

ПРОБЛЕМИ

Мен кризата изобщо не ме плаши – измъквал съм се от различни кашии, ще се измъкна някак и от тази, че цял живот през кашии все съм газил.

А разни политици, които ги забъркват, напразно се опитват и мене да побъркат. Дори от мутрите не трябва да се вардя, защото бях страхотен на сто и двеста ярда.

И други хватки знам, защо от вас да крия, но най-полезните от следните са тия: на студ издържам, мога без салам и хляб със сол без гарнитура ям.

Един проблем обаче отскоро ме тормози и той, накратко казано, е този, че вече и без хляб започнах да живея, а от солта изглежда, че пълнея.

И друг проблем ме мъчи – докторът не чува, че той е лудият – не ще да го лекувам, от Касата разчитал на някакъв процент, не щял категорично да става пациент?!

ДА СИ СПОМНИМ...

ИКАР

Легендата известна е на всеки: Икар, от птиците подсетен, решил да стигне слънцето човека в един прекрасен ден, навярно летен. Слепил със восък той пера и летви, превързал ги с въже за раменете и глух за увещания и клетви, политнал най-напред към върховете. След туй набирал скорост и високо летял уверено в соколов стил, той спазвал точно вярната посока, но восъкът накрая се стопил. И почнала познатата развързка – с възторг надолу падало момчето, пера и летви по земята пръскало и като брадва цопнало в морето. А на брега народ с коли пристигнал – да люпи семки и да пие бира. Когато някой слънцето не стига, народът само гледа му сенра.

Худ. Валентин Дончески, Сокак

ПРОКЛЕТИЯ

Влизам си, значи, в едно заведение и ставам единствен клиент. - Моля ви, - викам – със извинение, дайте ми троен абсент.

- Абсента ни свърши – ми вика сервитьорката с дълги бедра, но ако съм искал съм можел с мастика дяволската напитка да замени.

- Няма проблеми – й викам, защото наистина няма и я докосвам, а то малко се стресна горкото: - Мастиката – вика – е вносна.

Не че вносно не пием, нали, обаче скъпи са чужбинските пийгетия, плюс туй напиват бавно, така че предпочитам нашите родни ментета.

Решавам аз да не харча напразно последните си мършапи алименти и заведението остава празно, тоест съвсем без клиенти.

Отивам да пия една нашенска бира, пък да става, каквото ще става – локалът без мен, ако ще да фалира като цялата ни държава.

Тръгвам си трезвен и усещам, че светя, а проклетията направо извира от мен – ами я само си представете, че днеска беше Иванов ден.

НА ВАЛУТНИЯ БОРД

По въпроса за борда искам да кажа, както на него сме насъбрани, че тук няма масло – да го намажем и с чай да го хапнем като англичани.

Пробито корито, той плува полека по вълните в кръга на бюджета и щом го прекрачи, попада човека във Вечните ловни полета.

Товарим на борда валута и значи през Реката на мъртвите трябва да минем, да стигнем до другия бряг, но така, че живи да бъдем поне половината.

Коя половина? Без излишни въпроси – оркестърът свири и бият камбаните... Потъва ли кораб, каквото да носи, последни на борда са капитаните.

СЛУЧКА В ТАМБУКТУ

На остров Тамбукту растели банани, портокали, лимони и ананаси – трябвало само с ръка да ги хванеш и със сока им сладък уста да разквасиш.

За качеството нямало какво да се каже – природата този въпрос го решава – всичко било на равнище и даже другаде нямало прелест такава.

Аборигените кротко си яли и пили, слушали музика от касетофони “Сони”, докато веднъж с изненада открили, че са обрали най-долните клони.

Положението се било променило така: ананаси, портокали, банани, лимони все още имало, но с проста ръка били недосегаеми по високите клони.

Ами сега?! Най-старите аборигени като си спомнили стародавния ред, препасали нови листа и опечалени при магьосника тръгнали за съвет.

Взел магьосникът плодовете, които донесли и по протоколния ред след тридневна консултация със боговете накрая получил божествен съвет.

Ето съвета: всички аборигени, аборигенки и аборигенчета да хвърлят камъни към листата зелени вместо на сянка без смисъл да хленчат.

Тогава маймуните ще им отвърнат с портокали, банани и ананаси – така населението напукани бърни ще може след дългия глад да разкваси.

Каквото остане, направо в Япония да бъде изнесено с бърза пирога и за всичките портокали, банани, лимони да се закупят триони. Много.

С тия триони да се изтрионираат всички дървета на остров Тамбукту, след което лесно ще се събират по земята различните фрукти.

Тъй казали боговете. И още – за да не иде мъдростта им напразно – на тия дати (три дни и нощи) да се провежда народен празник.

Тъй казал магьосникът мъдър и всичко с ентузиазъм народът изпълнил задружно. Изводи вече правете самички. Не ви е ясно? И не е нужно.

ПОЕТИТЕ С ПО-ОСТЪР ПОГЛЕД СА ДАРЕНИ...

КОНСТАНТИНОС КАВАФИС (1863 – 1933)

Един поет, останал неоценен приживе, но превърнал се посмъртно в един от най-големите световни творци. Той е изключително ерудирана личност, а стихотворенията му са комбинация от изключителни познания в областта на историята и лични преживявания. Той е преведен на десетки езици в света и изучаван във всички големи университети. Поезията на Кавафис противоречала на всичко, което било установено в поетичния свят в края на 19-и и началото на 20-и век: без рима, без ритъм, без художествени средства; напротив, с обърнат понякога словоред и повторения. Той просто е наддизял времето си, а строфите му днес звучат пророчески...

Преводите от новогръцки тук са от Стефан Гечев.

В ОЧАКВАНЕ НА ВАРВАРИТЕ

Какво очакваме, стълпени на площада? Днес варварите ще пристигнат тук. Защо това бездействие в народното събрание? Защо народните избраници закони не създават? Защото варварите ще пристигнат днес. Какви закони да създават народните избраници? Когато дойдат варварите, ще донесат закони. Защо ли императорът е станал толкова рано, пред най-големите врати тържествено е седнал на трона си замислен, със корона на главата? Защото варварите ще пристигнат днес. И императорът очаква да приеме водача им. Дори му е пригответ да му даде държавен пергамент. Във него му е написал много титли и названия. Защо и преторите са излезли днес с червените си златоткани тоги? Защо са гривни сложили със много аметисти и пръстени с блестящи, лъскави смарагди? Защо са взели своите най-скъпоценни жезли, със злато и сребро прекрасно украсени? Защото варварите ще пристигнат днес, а заслепяват ги такива скъпи накити. Защо прочутите оратори не идват както друг път, за да изложат своите мисли в красиви дълги речи? Защото варварите днес ще дойдат. А те се отегчават от сложни красноречия. Защо започна изведнъж толкова неспокойствие, обърканост (лицата как станаха сериозни!)? Защо внезапно улици, площади опустяха и всички се прибират умислени дълбоко? Защото падна здрач, а варварите не дойдоха. Завърнаха се пратениците от границата и казаха, че варвари не съществуват вече. Сега какво ще стане с нас без варвари? Та тези хора бяха някакво си разрешение.

ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ ПО БОДЛЕР

Ароматите ме вдъхновяват като музиката и като ритъма, като красивите слова. Сърцето ми трепти, когато в хармоничен стих обяснява дивният Бодлер това, което бе за мен неясно и което смътно душата чувстваше във мъчителна тревога.

„Природата е храм, изпълнен с живи колонии, те понякога изричат слова невятни. Човек минава там през този гъст, със символи изпълнен, лес и те го гледат със поглед на забравени роднини. Там звуци подредени се пресрещат и сливат във единство като тъмнина, простряно до светлината чак, в хармония слети бонте, звуците и миризмите. Има благоухания тъй свежи, подобно мириса на детска кожа, и нежни като звук на флейта, и зелени като лимонови дървета. И по-богати има - порочни, тържествуващи, - възпават стремежи на душата и на чувствата. Излъчват те безбройни аромати като ливан, смола от бор и миро.“ Не вярвайте единствено на туй, което виждате. Поетите с по-остър поглед са дарени. Природата за тях градина е позната, близка. Във мрачен рай останалите хора се влечат опипом по труден път. Единствен блясък, светващ като искра, понякога за миг огрява пътя в нощта: едно внезапно чувство за някакво съседство магнетично и случайно, носталгия внезапна и моментна тръпка, мечта в часа на изгрева и радост внезапна, безпричинна, изведнъж в сърцето влязла, за да отлети така внезапно, както е дошла.

Худ. Валентин Дончески, Червена жена

ТЕРМОПИЛИ

Чест на онез, които във живота да пазят Термопили са се врекли. Те от дълга си нивга не отстъпват; прями и справедливи във делата си, но със тъга и със съчувствие дълбоко; великодушни, ако са богати, а ако са бедни, пак във малкото са щедри, помагат, колкото им е възможно; те само истината винаги говорят, но без лъжците да презират или мразят. И още по-голяма чест на тях се пада, като предвиждат (а предвиждат често), че Ефналт ще се яви накрая, че персите накрая ще преминат.

ИТАКА

Когато тръгнеш нявга за Итака, моли се пътят ти да е далечен, изпълнен с перипетии и знания. От ластригоните и от циклопите, от Посейдон сърдития не бой се - такива в пътя нивга не ще срещнеш, ако възвишена остава мисълта ти, ако отбрано чувство душата и телото ти докосва.

Ни ластригоните, нито циклопите, ни Посейдона разгневен ще срещнеш, ако ги сам в душата си не носиш, ако душата ти пред теб не ги възправя.

Моли се - пътят ти да е далечен. И много да са пролетните сутрини, когато с толкоз радост и любов ще влизаш във невиджани пристанища. Да спреш край финикийски градове и много пъстри стоки да закупиш - седеф, корали, кехлибар и абанос, и всевъзможни тънки аромати, колкото можеш повече прекрасни аромати.

В египетските градове да спреш, да учиш и да учиш от учениите.

Недей забравя никога Итака. Да стигнеш там - това е твоята цел, ала по пътя никак да не бързаш, че по-добре - години да пътуваш и остарял на острова да спреш, богат, с каквото в пътя си спечелил, без да очакваш нещо той да ти даде.

Итака те дари с прекрасното пътуване. Без нея нямаше да можеш в път да тръгнеш. Но нищо друго няма тя да ти даде.

И ако бедна я намериш, не те е тя излъгала: тъй мъдър, както си сега със толкоз опит, навярно вече си разбрал Итаките що значат.

АДРЕС: 6003 СЪЗАГОРА, УЛ.ХР. БОТЕВ 4

ГЛАВЕН РЕДАКТОР: ЙОРДАН АТАНАСОВ

ТЕЛ: 042/649-110, GSM 0888 790 135

РЕДАКТОРИ: РУМЕН СТОЯНОВ, ИВАН БОЧЕВ,

КРАСИМИРА БОЖАНОВА

ИЗДАТЕЛ: НЧ “ДАСКАЛ ПЕТЪР ИВАНОВ-1988”

E-mail: lit_glas@abv.bg

Интернет страница: literaturenglas.com

IBAN: BG14 UNCR 7630 1074 8633 90 BIC: UNCRBGSF

УНИКРЕДИТ БУЛБАНК СТАРА ЗАГОРА

ПЕЧАТ: “ЛИТЕРА ПРИНТ” АД - СТАРА ЗАГОРА

НЕ СЕ ВРЪЩАТ И НЕ СЕ РЕДАКТИРАТ МАТЕРИАЛИ!

АБОНАМЕНТ - САМО В РЕДАКЦИЯТА

ОСТРОВ КОРФУ, ЧУДОТО СВЕТИ СЕРАФИМ, ШЕСТВИЕТО И ЯНИНА...

Йордан Атанасов

Една Великденска програма, на която трудно се отказва. И ето ни с удобния автобус на сливенската фирма „Дорис“. Нощен преход: Кулата - Солун - Игуменица. Виа Егнация - път, построен още от римляните преди новата ера, минава по самия бряг на Егейско и Мраморно море и е свързвал Рим с източните провинции на империята. Магистралата сега има десетки тунели в двете посоки и е осветена, както и всички пътища, които излизат или се вливат в нея. Осъмваме до фериботното пристанище. След почти два часа се изсипваме на Корфу - най-зеленият от гръцките острови. Местните го наричат Къркира, както и столицата. Обзорна обиколка, която започва от най-големия площад на Гърция - «Еспланада». Следват тесни улички с трудно разминаване. Крепостите Венецианска и Византийска са впечатляващи. Туристи навсякъде, многобройни кафенета и ресторанти, дворецът «Св. Св. Михаил и Георги» с Музея на азиатското изкуство в него. Църквата «Свети Спиридон», с впечатляващата кула и камбанария е най-голямата атракция. Светецът, един от най-почитаните в Гърция, е защитник на острова и покровител на скитниците. Благодарение на него градът не се е предал през различните окупации и перипетии във времето, въпреки, че голяма част от острова е била завоювана от римляни, византийци, французи, австрийци, англичани, турци... Затова три пъти в годината му се отдава дължимото - масови шествия и тържества. Свети Спиридон е живял в четвърти век от н.е., бил е пастир. Мощите му са ексхумирани в седми век. Църквата в негова

минаваме край така наречения Миши остров, където според легендата са останките на кораб, превърнат в камък от бог Посейдон, защото против волята му той върнал Одисей в Итака...

След обиколката се настаняваме в огромния хотел Mesongi Beach - три звезди, но по нищо не отстъпващ на елитните. Трябваше да посетим двореца Ахилион - лятната резиденция на най-известната принцеса в света - австрийската

императрица Елизабет Баварска, известна като Сиси. Дворецът бил построен от нея в чест на Ахил. За съжаление той е в ремонт. Разбрахме, че тази висока особа тук се е лекувала от туберкулоза. Наистина мекият морски въздух въздейства много добре на дихателната система. Изпитах го по себе си. Дойдох с хрема и само след един ден забравих за нея...

На четвърти май преди обяд започна Първото шествие, наречено от местните «Първото възкресение». Под строга охрана и с голямо внимание се изнасят мощите на св. Спиридон със саркофага. В църквата могат да се видят свещи с височина човешки бой.

Шествието със саркофага се вие из красивите тесни улички на целия град. Под звуците на тържествена музика от три филхармонии, предшестващи мощите на Св. Спиридон, хората хвърлят карамфили, с които постилат пътя на светеца. По групи са се наредили ръководителите и гражданите на града. И по професии: учители, адвокати, съдии, чиновници, ученици... Личи си, че всичко е отретепирано многократно, хората са сериозни в почитта си към светеца.

И си даваш сметка, че присъстваш на част от древногръцка пиеса със съвременни актьори - обикновени хора. Нещо вътъкано в душите и съзнанието им. Парадът свършва и към обяд започва оригинален местен обичай - от балконите политат глинени съдове

пълни с вода. Знак, че е започнал истинският празник. Обичаят се казва «прогонване на злото». Вярва се, че ако си вземеш парченце от счупена делва, трябва да го запазиш за късмет и здраве до следващия празник. Защото ще ти носи щастие. Вечерта започнаха големите Великденски тържества - слитургия и фойерверки, светлините от които се отразяват в Йонийско море. Църковни песни оповестяват Възкресението Христово...

В късните часове в хотела имаше навалица за вкуване на известната

агнешка супа «Магерица». На другия ден край морския бряг ставаме свидетели на печенето на 30 агнета. Те се въртят синхронно над дебел пласт от жарава. Същевременно стотици хора, всички от хотела, се тъпяха наоколо, вземаха си напитки и мезе от току-що изпечено агнешко. Други бяха насядали на сянка на подредени столове и се наслаждаваха на играта и песните. Звучаха и български хора и ритми. Играха се. Някои туристи пък се бяха излегли на шезлонги и се печеха на слънце, други - по-смели, се къпеха в морето. А ние само шляпахме на боси крака

по брега. Най-голямото стълпотворение се случи на обяда в 14 часа, когато в залата за хранене печените агнета, вече разфасовани, се поднасяха. Готвачките не смогваха да носят все нови и нови тави с вкусотиите. Слагаш в чинията, каквото ти се случи в бързината, опашката след теб те изтласква... След първата вълна от хора, напливът спадна и вече спокойно можеше да

си избереш подходящата мръвка... През цялата нощ извън хотела звучеше приятна музика...

Последният ден рано-рано освобождаваме хотела и тръгваме. Имаме бонус - по пътя спираме в китното градче Янина (Йоанина) - столица на областта Епир, романтично разположена на бреговете на езерото Павмотис. Старото градче е обградено с мощна крепостна стена. Такава не бях виждал до сега. Това съоръжение е изградено от аянина (аянин е титла в Османската империя, носена от първенците и влиятелните граждани) Али Паша Янински. В младостта си Али паша е бил разбойник, но постепенно се издига и през 1786 г. е назначен от османското правителство за мютесариф на санджак Трикала. Две години по-късно е признат за управител и на санджак Янина. Той дерибействал тук десетилетия, откъснат от държавната власт. Имал мощна войска, воювал с изпратената срещу него султанска армия. Живеел в охолство на острова и развратничел с местните девойки... Смятал се недосегаем в охолния си дом на островчето на езерото. Додето след време изпратен султански агент от някаква лодка го застрелял от разстояние, когато се радвал от балкона си на изгряващото слънце... Главата му е занесена в Цариград. Историята за смъртта на Али паша Янински е включена от Александър Дюма-баща в сюжета на романа му „Граф Монте Кристо“. В Янина има солидна гробница с останките му. Така централната власт, избивайки непокорните аяни, укрепнала и времето на местните феодали свършило...

Само с час разполагаме за покупки и закуска. Имам чувството, че градчето е препълнено с хора. Едва успяваме да намерим място край безбройните заведения и да хапнем набързо. С жена ми, внучката Мария и дъщерята Татяна бързаме към мястото, определено за среща. Отново на ферибота и поемаме по дългия обратен път с луксозния автобус на „Дорис“. И благодарим сърдечно на шофьорите и екскурзовода, пристигайки в среднощна Стара Загора.

чест е построена през 1590 година, а тялото му е пренесено на острова от Константинопол в 1453 година. Макар и овчар, силно вярващ, постигал единение с Бога. Изгонвал е бесове, възкресявал е мъртви, изцелявал е болни. Поради това островът и църквата са притегателно място за благородници от Европа и други части на света. Идват и много поклонници. Противно на всяка логика, мощите му и днес, 1700 години след смъртта му, поддържат телесна температура. А одеждите и обувките му всяка година се сменят, защото се изнасят...